

ΤΡΙΤΗ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ «ΑΥΛΗ» ΣΤΟΝ ΠΑΝΩ ΠΥΡΓΟ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ

● **Του Στυλιανού Περδίκη**
Διευθυντή Μουσείου Ιεράς Μονής Κύκκου

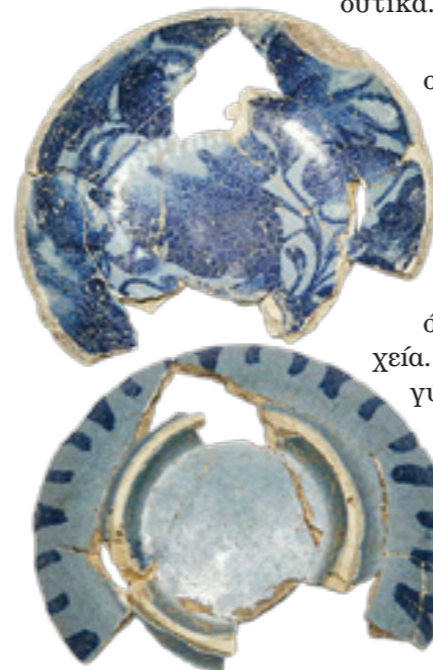
ο Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου ανακοινώνει την ολοκλήρωση της τρίτης φάσης της ανασκαφικής έρευνας, η οποία διεξήχθη από κοινού με το Τμήμα Αρχαιοτήτων στην τοποθεσία «Αυλή» στον Πάνω Πύργο Τηλλυρίας κάτω από τη διεύθυνση

του Στυλιανού Περδίκη, διευθυντή του Μουσείου Κύκκου, μαζί με τις αρχαιολόγους Ουρανία Μιχαήλ, Ουρανία Περδίκη και τον ανώτερο τεχνικό του Τμήματος Αρχαιοτήτων Γεώργιο Κουμή. Η ανασκαφή διήρκεσε έξι εβδομάδες από τις 4 Οκτω-

βρίου μέχρι τις 12 Νοεμβρίου 2010.

Κατά τη φετινή περίοδο συνεχίστηκε η ανασκαφική δραστηριότητα στην ανατολική πτέρυγα του κτηριακού συγκροτήματος η οποία ήταν δομημένη εξ ολοκλήρου από ορθογωνισμένους ψαμμιτόλιθους. Οριοθετήθηκε σχεδόν πλήρως το περίγραμμά της και διαφάνηκε επί του παρόντος ότι απαρτίζεται από δέκα δωμάτια, ανισομερών διαστάσεων. Προς το βόρειο άκρο της ανατολικής πτέρυγας, σε δύο σημεία, εντοπίστηκαν θεμέλια τοίχων, δομημένων με τοπικούς ηφαιστειογενείς λίθους και χωματόλασπη, που παραπέμπουν μάλλον σε παλαιότερη οικοδομική φάση.

Η ανασκαφή επεκτάθηκε και στις τρεις άλλες πλευρές του συγκροτήματος, βόρεια, νότια και δυτικά.

Εισηγμένο μαγιόλικο πινάκιο

συγκροτήματος. Εσωτερικά, προς τα νότια του προαναφερθέντος τοίχου, εντοπίστηκαν στο ψηλότερο επίπεδο δύο ορθογώνιοι χώροι, διαστάσεων 300 X 400 εκ., καλυμμένοι με σκυρόδεμα στο πάτωμα και κονίαμα στους τοίχους. Η χρήση τους επί του παρόντος δεν έχει διευκρινιστεί. Κάτω από τους χώρους αυτούς, σε σημεία, όπου υπήρχε η δυνατότητα τομών, εντοπίστηκαν παλαιότερα κατάλοιπα. Δυτικότερα,

Στα βόρεια εντοπίστηκε τοίχος με άξονα ανατολή – δύση, δομημένος με ακατέργαστους ηφαιστειογενείς λίθους και σπαράγματα από παλαιότερα δομικά στοιχεία. Αυτός έχει μήκος γύρω στα 24 μέτρα και μέγιστο ύψος διάσωσης γύρω στο ένα μέτρο. Είναι εμφανές ότι οριοθετούσε τη βόρεια εξωτερική πλευρά του οικοδομικού

Σιδερένιο εγχειρίδιο

Γενική όψη του ανατολικού μέρους της ανασκαφής

Εργασίες στερέωσης κονιαμάτων από τους συντηρητές των Εργαστηρίων του Μουσείου της Μονής Κύκκου

στον ίδιο άξονα αποκαλύφθηκαν άλλα δύο δωμάτια, δομημένα με ακατέργαστους ηφαιστειογενείς λίθους και σπαράγματα από δομικά υλικά σε δεύτερη χρήση, προερχόμενα από την ανατολική μάλλον πτέρυγα. Την ίδια δόμηση παρουσιάζουν και

Γενική άποψη του ανασκαμμένου χώρου στα δυτικά

Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα σε τομή στο νότιο μέρος της ανασκαφής

τα κτηριακά κατάλοιπα του ανώτερου στρώματος, που καλύπτουν σχεδόν όλη τη δυτική πλευρά του συγκροτήματος, παρά την εκτενέστερη φθορά, που υπέστησαν. Σε κατώτερο επίπεδο είναι εμφανής παλαιότερη δομική φάση με πιο πλατιούς τοίχους, οι οποίοι απαρτίζονται από ανάμεικτους ορθογωνισμένους ψαμμιτόλιθους και ηφαιστειογενείς λίθους, συγκρατημένους με ασβεστοκονίαμα. Περαιτέρω διερεύνηση του σημείου αυτού θα διαλευκάνει την όλη αρχιτεκτονική του σύνθεσης.

Ασημένιο κοχλιάριο

Η ανασκαφή επεκτάθηκε και στη νότια πλευρά του κτηριακού συγκροτήματος, όπου επαληθεύτηκε η υπόθεση ότι η οικοδομή συνέχιζε προς τα δυτικά. Επί του παρόντος αποκαλύφθηκε ευθύγραμμος τοίχος με άξονα ανατολή – δύση, μήκους 20 μέτρων, ως προέκταση της βόρεια αντηρίδας του καλούμενου μεσαιωνικού κτηρίου.

Σαφείς ενδείξεις δηλώνουν την πάρα πέρα προέκταση του τοίχου αυτού προς τα δυτικά, όπου πιθανότατα εφάπτεται της δυτικής πτέρυγας του όλου κτηριακού συγκροτήματος. Ο τοίχος είναι δομημένος με ηφαιστειογενείς τοπικούς λίθους, ενώ περιστασιακά χρησιμοποιούνται και τμήματα ψαμμιτόλιθων, οι οποίοι συγκρατούνται μεταξύ τους με απλή χωματόλασπη. Εκατέρωθεν του τοίχου αυτού, που φαίνεται ότι λειτουργούσε ως κεντρικός άξονας, αναπτύσσονται από μια σειρά δωματίων. Αυτά καλύπτονταν με ξύλινη δίρρικτη στέγη, η οποία έφερε επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια και γωνιώδεις καβάλους στην κορυφή της. Μεγάλος αριθμός θρυμματισμένων κεραμιδιών και σιδερένιων χειροποίητων καρφιών, ποικίλων μεγεθών, εντοπίστηκαν στο στρώμα καταστροφής, που προήλθε από πυρκαγιά. Αυλάκι με άξονα βορρά – νότο, κατασκευασμένο με ορθογωνισμένους ψαμμιτόλιθους και σκυρόδεμα στον πάτο, εντοπίστηκε, και διασχίζει στα ανατολικά ένα των δωματίων. Τμήμα του αυλακιού στα νότια έφερε κάλυψη με μεγάλους ηφαιστειογενείς λίθους οι οποίοι συγκρατούνται με ασβεστοκονίαμα. Η αποκάλυψη της πλήρους πορείας του αυλακιού καθώς και η χρήση του αναμένεται να διαπιστωθεί με τη μελλοντική επέκταση της ανασκαφής.

Σημαντικές ποσότητες οστών από ζώα και πτηνά, καθώς και θαλασσινά κοχύλια, περισυνελέγησαν, και παραπέμπουν κυρίως στο διαιτολόγιο των ενοίκων του χώρου. Η κεραμική, που έχει συγκεντρωθεί, μπορεί να χωριστεί σε δύο γενικές κατηγορίες: σε

Διάφοροι τύποι κλειδιών

Η ανασκαφή επεκτάθηκε και στη νότια πλευρά του κτηριακού συγκροτήματος, όπου επαληθεύτηκε η υπόθεση ότι η οικοδομή συνέχιζε προς τα δυτικά. Επί του παρόντος αποκαλύφθηκε ευθύγραμμος τοίχος με άξονα ανατολή – δύση, μήκους 20 μέτρων, ως προέκταση της βόρεια αντηρίδας του καλούμενου μεσαιωνικού κτηρίου. Σαφείς ενδείξεις δηλώνουν την πάρα πέρα προέκταση του τοίχου αυτού προς τα δυτικά, όπου πιθανότατα εφάπτεται της δυτικής πτέρυγας του όλου κτηριακού συγκροτήματος. Ο τοίχος είναι δομημένος με ηφαιστειογενείς τοπικούς λίθους, ενώ περιστασιακά χρησιμοποιούνται και τμήματα ψαμμιτόλιθων, οι οποίοι συγκρατούνται μεταξύ τους με απλή χωματόλασπη. Εκατέρωθεν του τοίχου αυτού, που φαίνεται ότι λειτουργούσε ως κεντρικός άξονας, αναπτύσσονται από μια σειρά δωματίων. Αυτά καλύπτονταν με ξύλινη δίρρικτη στέγη, η οποία έφερε επίπεδα αγκιστρωτά κεραμίδια και γωνιώδεις καβάλους στην κορυφή της. Μεγάλος αριθμός θρυμματισμένων κεραμιδιών και σιδερένιων χειροποίητων καρφιών, ποικίλων μεγεθών, εντοπίστηκαν στο στρώμα καταστροφής, που προήλθε από πυρκαγιά. Αυλάκι με άξονα βορρά – νότο, κατασκευασμένο με ορθογωνισμένους ψαμμιτόλιθους και σκυρόδεμα στον πάτο, εντοπίστηκε, και διασχίζει στα ανατολικά ένα των δωματίων. Τμήμα του αυλακιού στα νότια έφερε κάλυψη με μεγάλους ηφαιστειογενείς λίθους οι οποίοι συγκρατούνται με ασβεστοκονίαμα. Η αποκάλυψη της πλήρους πορείας του αυλακιού καθώς και η χρήση του αναμένεται να διαπιστωθεί με τη μελλοντική επέκταση της ανασκαφής.

Η κεραμική, που έχει συγκεντρωθεί, μπορεί να χωριστεί σε δύο γενικές κατηγορίες: σε

Υφαντικά σφονδύλια από στεατίτη

εφυαλωμένη και αβαφή. Προέρχεται κύρια από αγγεία οικιακής χρήσης (πινάκια, κούπες, χύτρες, υδρίες κλπ.). Χρονολογικά με βάση την τυπολογία τους επεκτείνονται από τα μέσα του 13^{ου} αιώνα μέχρι την ύστερη τουρκοκρατία. Στην κατηγορία της εισηγμένης κεραμικής, πέραν των μαγιόλικων, με προέλευση τη δυτική Ευρώπη, εντοπίστηκαν δύο νέα είδη κεραμικής με προέλευση την περιοχή της Συρίας.

Σημαντικός αριθμός θραυσμάτων ιδιόμορφου επίπεδου «βοτσαλωτού σκυροδέματος» ποικίλου πάχους, εντοπίστηκαν διάσπαρτα σχεδόν σε όλους τους ανασκαμμένους χώρους.

Από τα κινητά ευρήματα ξεχωρίζουν κοχλιάριο από νοθευμένο ασήμι, μαχαίρια, διάφοροι τύποι κλειδιών, δύο υφαντικά σφονδύλια από στεατίτη, το ένα μάλιστα φέρει ανεικονική γλυπτή διακόσμηση, χάλκινο δακτυλίδι με διακόσμηση στο κεφάλι, ξύστρα ζυμώματος, σακκοράφι, ορειχάκινο επιχρυσωμένο στοιχείο κοσμημένο με στικτούς δράκοντες, το οποίο πιθανότατα ήταν ένθετο πάνω σε ξύλινο μικρό κιβώτιο – κοσμηματοθήκη, καθώς και νόμισμα, δηνάριο του Φράγκου βασιλιά της Κύπρου Ιακώβου Α' (1382 – 1398).

Ταυτόχρονα με την ανασκαφή διενεργήθηκε προληπτική συντήρηση των ερειπίων από συνερ-

Ορυχάλκινο επιχρυσωμένο στοιχείο το οποίο μάλλον ήταν ένθετο πάνω σε ξύλινο κιβώτιο

Τμήμα δαπέδου και κονιάματος τοίχων στο βόρειο μέρος της ανασκαφής

Παλαιότερα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα πάνω από τα οποία διέρχεται νεότερος τοίχος (οριζόντια) δομημένος με ψαμμιτόλιθους

γείο των Εργαστηρίων Συντηρήσεως του Μουσείου Κύκκου. Παράλληλα άρχισε η σταδιακή διαμόρφωση του χώρου με περιποίηση και ενίσχυση της υφιστάμενης βλάστησης.

Τα έξοδα της ανασκαφής καλύφθηκαν από την Ιερά Μονή Κύκκου και το Κοινοτικό Συμβούλιο Πάνω Πύργου από χρήματα, που προήλθαν από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων με στόχο την παροχή εργασίας στους κατοίκους της απομονωμένης Τηλλυρίας. ■